

Od redakcji

Podmiotowość – według Rabczyńskiego – to bezpośrednie doświadczenie istnienia własnego „ja” jako samoistnego podmiotu stanowiącego centrum wszystkich „moich” czynności. Termin ten odnosi się zazwyczaj przede wszystkim do człowieka, to on bowiem jest podmiotem, czyli tym, który doświadcza, rozumuje, myśli, dokonuje świadomych wyborów, tworzy. Podmiotowość – jak podkreśla J. Socha – to prawo do istnienia w świecie i dostrzeżenie własnej wartości w samym fakcie istnienia. Uznanie podmiotowości jednostki, jej istnienia i obecności w realnym świecie to pierwszy i konieczny warunek relacji z jednostką i warunek międzysobowego dialogu.

Pierwszych śladów refleksji na temat podmiotowości możemy doszukać się już u wielkich filozofów starożytności. Dopiero jednak chrześcijaństwo pojęciu temu nadało szczególną treść: pojęcie podmiotowości znalazło swoje umocnienie dzięki chrześcijańskiej koncepcji osoby i wolności człowieka oraz związanej z nią odpowiedzialności.

Starożytna *moira* czy *fatum* jak też związana z nimi zależność człowieka od zewnętrznych sił decydujących o jego losie i przyszłości nie pozwalały na realizowanie swojego życia w całkowitej wolności, wręcz uzależniały ludzkie myślenie od szeregu uwarunkowań niepozwalających faktycznie czuć się odpowiedzialnym i wolnym. Na fakt ten wskazywał bardzo wyraźnie św. Paweł w 1 Liście do Koryntian, gdy spotkał się z przejawami takiego myślenia nawet wśród samych chrześcijan (por. szczególnie pierwszy rozdział 1 Kor). W Liście do Galatów natomiast św. Paweł wskazywał: „Ku wolności wyswobodził nas Chrystus. A zatem trwajcie w niej i nie poddawajcie się na nowo pod jarzmo niewoli” (Ga 5, 1).

Nie sięgając do szczególnej analizy rozwoju tego pojęcia i refleksji pedagogicznej na temat podmiotowości, wspomnijmy tu o wadze prac, które na ten temat publikował Karol Wojtyła. Zajmował się on bardzo często filozofią człowieka. Jak podkreśla A. Rynio, chodziło mu nie tylko o studium istoty człowieka,

ale i o wyjaśnienie ludzkiego doświadczenia. Karol Wojtyła w swojej filozofii osoby, w osobowym „ja” wyróżniał dwa aspekty: podmiotowość ontyczną i podmiotowość przeżyciową. Osoba ludzka w jego ujęciu jest kimś jedynym i niepowtarzalnym. Jest podmiotem istnienia i działania, podmiotem indywidualnym i osobowym, przeżywającym swoje czyny, doznania, a przede wszystkim swoją własną podmiotowość.

Ponieważ problematyka podmiotowości jest dziś w jakiejś mierze obecna także w refleksji pedagogicznej, postanowiliśmy poświęcić temu zagadnieniu tematyczną część publikacji kolejnego numeru „Paedagogia Christiana”. Część ta została przygotowana przez powołany w 2005 r. pod naukową opieką ks. prof. Mariana Nowaka z KUL Zespół Pedagogiki Chrześcijańskiej jako nowy Zespół Problemowy Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN. Głównym celem Zespołu jest odbudowanie w polskiej myśli pedagogicznej zaniedbanego przez dziesięciolecie po II wojnie światowej dialogu między pedagogiką a teologią, jak również wzmocnienie w dorobku naukowej refleksji pedagogicznej prac powstałych z inspiracji chrześcijańskiej.

„Paedagogia Christiana” z radością otwiera gościnne łamy na prace Zespołu i na współpracę z nim. Ten rodzaj współpracy wydaje się dziś szczególnie ważny i – jak ufamy – będzie owocny na przyszłość.

Tematyczną część tego zeszytu otwiera artykuł ks. prof. Mariana Nowaka pt. *Podmiotowość w pedagogice chrześcijańskiej – jej znaczenie i wartość w pedagogice chrześcijańskiej*. Artykuł jest ukierunkowany na ukazanie antropologicznych, ontologicznych i aksjologicznych perspektyw ujmowania podmiotowości.

Kolejne artykuły przybliżają naszym czytelnikom filozoficzne i teologiczne ujęcie podmiotowości. Najpierw ks. dr hab. Stanisław Zarzycki przybliża ujęcie tego zagadnienia w teologii w artykule pt. *Człowiek jako podmiot w ujęciu teologicznym*. Bardzo interesujące mogą okazać się artykuły: *Czy filozofia może za-szkodzić nauczycielowi? Kilka uwag o zagubionej tożsamości człowieka i filozofii w aspekcie ich podmiotowości*, autorstwa dr Marii Małgorzaty Bouzyk oraz dr Edyty Wolter pt. *Podmiotowość jako kategoria pedagogiczna*. Specyficzną perspektywę ujęcia podmiotowości przedstawia artykuł dra Jarosława Horowskiego: *Podmiotowość w pedagogice chrześcijańskiej o inspiracji tomistycznej*.

Obok części tematycznej realizujemy w tym zeszycie stałe działy. Pośród artykułów i rozpraw, jak to mamy w zwyczaju, powracamy do ukazywania elementów edukacji biblijnej. Tym razem można zaliczyć do nich teksty Renaty Jasnos o dydaktycznym charakterze biblijnej księgi na przykładzie *Deuteronomium*, Marka Raszewskiego ukazującego Edom jako *instrumentum paedagogicum* Boskiego wychowawcy w Starym Testamencie oraz w jakimś sensie także o podobnym charakterze tekst Małgorzaty Laskowskiej o wychowaniu do ciszy. Z filozoficznych podstaw edukacji polecamy artykuły Witolda Starnawskiego i Jarosława Gary. Inne teksty z tego działu przybliżają bardziej szczegółowe za-

gadnienia z zakresu edukacji w ogóle, edukacji religijnej, także w ich historycznym ujęciu.

Jak w każdym zeszycie, zamieszczamy także refleksje na temat rodziny oraz działy sprawozdań i informacji bibliograficznej.

Jerzy Bagrowicz, Marian Nowak